

## Hoe je een brexit kunt voorkomen

Als we referenda gaan houden, is het belangrijk dat de uitslag overeenkomt met de wil van het volk. Maar wanneer het gaat over complexe zaken is dat niet vanzelfsprekend.

Dit probleem werd duidelijk na afloop van het recente referendum in Nederland over het aangaan van een associatieverdrag tussen de Europese Unie en Oekraïne. Waarom kruisten drie op de vijf burgers die stemden 'nee' aan? Waren ze bang dat het verdrag Nederlandse banen zou kosten? Vonden ze de democratische instituten in Oekraïne nog niet volwassen genoeg? Wilden ze de Russen niet treiteren door de in het verdrag voorgestelde militaire samenwerking? Of was het iets anders? Mark Rutte, die binnenkort acceptabele aanpassingen in het verdrag moet voorstellen, tast in het duister. Ondanks de duidelijke overwinning van het 'nee'-kamp is het nog zeer onduidelijk wat Nederlanders van de verschillende onderdelen van dat verdrag vinden.

Blokje Agenda Morgen Ook het brexit-referendum, dat op 23 juni in het Verenigd Koninkrijk wordt gehouden, heeft vele kanten en ook daar zal de uitslag helaas weinig licht doen schijnen op de werkelijke opvattingen van het volk. Door alle complexiteit weten vele Britse burgers niet goed wat ze moeten stemmen. De actuele 'hot topics' krijgen hierdoor te veel invloed. Het grootste gevaar — en in mijn ogen een zeer reëel gevaar — is dat de uitslag van het referendum niet overeenkomt met wat de meerderheid op lange termijn eigenlijk wil. Dit is geen loze waarschuwing. Een brexit gaat echt ergens over: we zullen de effecten op de economische-, de veiligheids- en de culturele situatie in Europa decennialang voelen.

Maar we hadden dit probleem kunnen voorkomen. Tegenwoordig beschikken we over methoden en technische middelen die ons meer dan ooit in staat stellen te weten wat het volk werkelijk denkt. Alleen: we gebruiken ze niet. In de tijd van postduiven en analfabete burgers was een kruis op een stuk papier een uitvoerbare manier van volksraadpleging. Maar waarom maken we in onze tijd geen gebruik van de grote kennisontwikkelingen van de laatste decennia?

Ten eerste, we hebben sinds een aantal jaren prachtige technologie die het proces van 'de brede maatschappelijke discussie' kan bevorderen: het internet en de sociale media. Het huidige proces werkt amper. Twee campagneteams proberen, met inzet van platgeslagen afschriktactieken, de Britse burger aan hun kant te krijgen. Van weloverwogen, gebalanceerde discussie is nauwelijks sprake. Ik ben voor een officiële nationale-stemwijzer-wiki-met-discussieforum, waar burgers laagdrempelig vragen en ideeën kunnen delen. En ook hun voorkeuren en interesses kunnen opgeven — zoals lokale werkgelegenheid, of klimaatverandering — om vervolgens automatisch geïnformeerd te blijven. Zo kan een publieke gedachte-uitwisseling ontstaan die burgers helpt om beter -gefundeerde meningen te vormen.

Citaat (Stapelkader) Tech Team 1405 Ten tweede zijn de laatste decennia geavanceerde marktonderzoekstechnieken ontwikkeld die rijk inzicht bieden in de mening van grote groepen mensen. Het raadplegen van het Britse volk over hun relatie met de EU is complex. Door louter een binaire vraag te stellen worden we niet veel wijzer. Over sommige aspecten van de EU kan een

persoon positief gestemd zijn, over andere negatief. Maar de meeste Britten zullen uiteindelijk niet weten of hun voorkeur beter gediend is met een stem voor 'remain' of 'leave'.

Wanneer we gebruik maken van de nieuwste opinieanalysetechnieken, zou de burger niet één vraag, maar een korte vragenlijst invullen. Die kost twee minuutjes extra tijd, maar helpt wel om de veelzijdige mening van het volk helder in kaart brengen. Dan wordt pas echt -duidelijk wat het land moet doen.

Het wordt hoog tijd dat we burgerparticipatie beter ondersteunen voordat het volgende referendum zich aandient. Dat wordt wellicht het TTIP, de handels-overeenkomst tussen de EU en de VS: Wederom een complexe zaak met verstrekkende gevolgen. Ik pleit ervoor onze technische kennismiddelen hier voor in te zetten. Welke politieke partij komt met een wetsvoorstel?

Trouwens, niet alle technologie helpt bij een referendum. Het is knotsgek dat bijna iedereen het stemhokje inloopt met een smartphone met camera. De 'stemfie' (stemhok selfie) schendt een basisprincipe van het vrije democratische proces: het stelt de kiezer in staat om zijn stem te verkopen. En zo kunnen schurken oneerlijke druk uitoefenen op beïnvloedbare mensen. Reden genoeg voor nog een wet, zou ik zeggen.

David Langley

Is een van de oorzaken van technofobie bij mensen met een niet-technische achtergrond — zoals veel politici en ambtenaren — de uitdaging om steeds bij te moeten leren? Dat vraagt David Langley zich af. Hij doet onderzoek naar het internet, innovatie en strategie bij TNO en de RuG.